

۱۳۳۷ مجتمع آموزش عالی امام خمینی

سرشناسه:	همایش ملی صدف کوثر (۱۳۹۵: قم)
عنوان و نام پدیدآور:	مجموعه مقالات همایش صدف کوثر حضرت خدیجه علیها السلام / جمعی از نویسندگان.
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام ، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری:	۳ ج.
شابک:	دوره: ۳-۲۹۹-۴۲۹-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۳۰۰-۶:۱ ج
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
موضوع:	خدیجه علیها السلام بنت خویلد، ۶۸ - ۳ قبل از هجرت.
موضوع:	خدیجه علیها السلام بنت خویلد، ۶۸ - ۳ قبل از هجرت -- فضایل
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی علیه السلام العالمية.
شناسه افزوده:	مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام
Almustafa International University	Almustafa International Translation and
Publication center	
رده بندی کنگره:	BP۲۶/۲/۵۸م۳ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۹۷۲۲
شماره کتابشناسی ملی:	۵۰۱۵۶۰۹

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

مجموعه مقالات همایش صدف کوثر حضرت خدیجه علیها السلام (جلد اول)

تألیف: جمعی از نویسندگان
چاپ اول: ۱۳۹۶ش / ۱۴۳۹ق
ناشر: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام
● چاپ: زلال کوثر ● قیمت: ۲۲۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰ نسخه

مراکز پخش

- ◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸؛
تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴ / تلفکس: (داخلی ۱۰۵) ۰۲۵ ۳۷۸۳۹۳۰۵
- ◀ ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه. تلفن: ۰۲۵ - ۳۲۱۳۳۱۰۶
- ◀ ایران، قم، مجتمع ناشران، طبقه سوم واحد ۳۰۸. تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۴۲۴۰۲

<http://buy-pub.miu.ac.ir/>

<http://pub.miu.ac.ir>

https://telegram.me/pub_almostafa

miup@pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

◀ ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
◀ ناظر چاپ: نعمت الله یزدانی

◀ مدیر انتشارات: مرتضی محمدعلی نژاد شانی
◀ مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
◀ ناظر فنی: محمدباقر شُکری

مجموعه مقالات همایش
صدف کوثر حضرت خدیجه علیها السلام
(جلد اول)

جمعی از نویسندگان

دبیر علمی همایش: ناصر رفیعی محمدی
مسئول همایش: محمدجواد زارعان
مدیر اجرایی همایش: محمدصادق دهقان نژاد

اعضای شورای علمی (به ترتیب الفبا):

رسول عبداللہی، علی نقی خداپاوری، قاسم جواد (صفری)
محمدجواد زارعان، محمدعلی رضایی اصفہانی، محمد عظیمی
مہدی قائمی امیری، ناصر باقری بیدہندی، ناصر رفیعی محمدی

مراکز همکار:

جامعۃ الزہراء علیہا السلام؛ مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران؛ مجتمع عالی بنت الہدی؛ پژوهشگاہ قرآن و حدیث

مرکز بین المللی
ترجمہ و نشر
المصطفی صلی اللہ علیہ وسلم

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان‌گذاران این شجره طیّبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد.

جهانی‌شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی اقتضا دارد که دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه‌چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

بالندگی مراکز آموزشی در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد.

«جامعة المصطفی (ص) العالمیة» به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی (ص)

فهرست اجمالی

- سخن دبیر علمی همایش ۱۵
- بیانات حضرت آیت الله العظمی خامنه ای مقام معظم رهبری ۱۶
- سخنرانی آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی ۲۰
- سخنرانی آیت الله العظمی عبدالله جوادی آملی ۲۷
- سخنرانی آیت الله علی رضا اعرافی ۳۸
- سخنرانی آیت الله محمد محمدی ری شهری ۴۳
- زیست نامه مستند حضرت خدیجه علیها السلام ۴۹
- سیدعلیرضا عالمی
- سیری در احوال ام المؤمنین حضرت خدیجه علیها السلام قبل از ازدواج با پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ۷۵
- محمد/مینی
- بحثی درباره ازدواج حضرت خدیجه علیها السلام ۹۰
- حمیده صرغی
- بستگان حضرت خدیجه علیها السلام ۱۱۸
- فاطمه کرمی
- معرفی کتاب دارالسیدة خدیجه بنت خویلد علیها السلام فی مکة المکرمة ۱۴۴
- رضا مختاری
- حضرت خدیجه کبری علیها السلام تندیس درایت، نجابت، عطوفت، اخلاق و فضایل ۱۵۲
- غلامرضا گلی زواره
- مقایسه و بررسی تاریخی و آماری فرزندان حضرت خدیجه علیها السلام ۱۶۹
- مهتاب شورمیچ، فاطمه جوربندی ثانی
- بررسی و تحلیل سن حضرت خدیجه در ازدواج با پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم (با تأکید بر منابع متقدم تاریخی) ۲۰۶
- نعمت الله صفری فروشانی، داوود کاظم بیور
- سن حضرت خدیجه علیها السلام هنگام ازدواج با پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم ۲۳۷
- حسین تهرانی

- منزل و مقبره حضرت خدیجه علیها السلام بر اساس سفرنامه های حج ۲۶۷
محمد رضا خادمیان
- کتاب شناسی حضرت خدیجه علیها السلام : آسیب ها و راه کارها ۲۷۶
مهديه چیت ساز، احمد عابدی
- کتاب شناسی توصیفی خدیجه کبری علیها السلام ۳۰۵
سید رضا هاشمی شاه قبادی
- کتاب شناسی حضرت خدیجه علیها السلام (به زبان های فارسی، عربی، اردو، ترکی، اسپانیولی،
انگلیسی، ایتالیایی، آلمانی و فرانسوی) ۳۲۴
مریم/اسماعیلی (سما)

فهرست مطالب

سخن دبیر علمی همایش	۱۵
بیانات حضرت آیت الله العظمی خامنه ای مقام معظم رهبری	۱۶
سخنرانی آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی	۲۰
سخنرانی آیت الله العظمی عبدالله جوادی آملی	۲۷
سخنرانی آیت الله علی رضا اعرافی	۳۸
سخنرانی آیت الله محمد محمدی ری شهری	۴۳
زیست نامه مستند حضرت خدیجه علیها السلام	۴۹
خانواده و ولادت	۴۹
حیات خدیجه علیها السلام قبل از ازدواج با حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم	۵۱
حیات خدیجه علیها السلام پس از ازدواج	۵۶
ایمان به رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم	۶۰
حمایت از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اسلام	۶۴
فضایل و مناقب	۶۵
درگذشت	۶۹
منابع	۷۰
سیری در احوال ام المؤمنین حضرت خدیجه علیها السلام قبل از ازدواج با پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم	۷۵
مقام و منزلت حضرت خدیجه علیها السلام	۷۵
پیش از ازدواج	۷۷
عمر حضرت خدیجه علیها السلام	۷۷
ازدواج های سابق	۷۹
الف) ابوهاله	۷۹
ب) عتیق	۸۱
زمان ازدواج	۸۱
فرزندان	۸۱

ازدواج فرزندان.....	۸۲
دوشیزه بودن خدیجه علیها السلام	۸۵
منابع.....	۸۷
بحثی درباره ازدواج حضرت خدیجه علیها السلام.....	۹۰
ازدواج پیش از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم	۹۱
الف) بررسی و نقد دلیل تاریخی.....	۹۱
ب) بهره جستن از بعضی دلایل کلامی و منافی دانستن این مسأله با اصل عصمت.....	۹۵
راز علاقه حضرت خدیجه علیها السلام به حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم	۹۷
۱. سفر تجارتي میسر به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم	۹۷
۲. پیش‌گویی پسرعموی دانشمند حضرت خدیجه علیها السلام	۹۸
۳. پیش‌گویی راهب یهودی.....	۹۸
۴. خواب دیدن حضرت خدیجه علیها السلام	۱۰۰
اقوال مختلف درباره خواستگاری.....	۱۰۰
۱. خواستگاری پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از خدیجه علیها السلام	۱۰۰
۲. خواستگاری خود خدیجه علیها السلام از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم	۱۰۰
۳. خواستگاری خدیجه علیها السلام به واسطه نفیسه دختر منیه.....	۱۰۱
۴. خواستگاری خدیجه علیها السلام به واسطه خواهرش هاله.....	۱۰۱
مراسم ازدواج.....	۱۰۲
تهمت‌های ناروا به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و خدیجه علیها السلام	۱۰۲
۱. تنگ‌دستی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم	۱۰۲
۲. دوستی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و خدیجه علیها السلام قبل از ازدواج.....	۱۰۳
۳. شراب خوراندن پدر خدیجه علیها السلام	۱۰۳
۴. انگیزه ازدواج پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم با خدیجه علیها السلام	۱۰۳
۵. خطبه ابوطالب هنگام ازدواج.....	۱۰۴
شیوه شوهرداری خدیجه علیها السلام	۱۰۶

۱۰۶	۱. محبت به همسر
۱۰۸	۲. برترین همسر
۱۱۰	۳. احترام و تکریم بستگان همسر
۱۱۰	۳-۱- تکریم ابوطالب
۱۱۰	۳-۲- محبت به امام علی (ع)
۱۱۱	فرزندان خدیجه (ع)
۱۱۳	سن دختران پیامبر (ص)
۱۱۵	منابع
۱۱۸	بستگان حضرت خدیجه (ع)
۱۱۹	مقدمه
۱۲۰	پدر و مادر حضرت خدیجه (ع)
۱۲۰	الف) بستگان پدری حضرت خدیجه (ع)
۱۲۰	۱. پدر بزرگ و مادر بزرگ پدری حضرت خدیجه (ع)
۱۲۱	بنی اسد خاندان پدری حضرت خدیجه (ع)
۱۲۱	۲. برادران حضرت خدیجه (ع)
۱۲۱	۳. خواهران حضرت خدیجه (ع)
۱۲۲	۴. عموهای حضرت خدیجه (ع)
۱۲۳	۵. عمه‌های حضرت خدیجه (ع)
۱۲۴	ب) بستگان مادری حضرت خدیجه (ع)
۱۲۴	۱. پدر بزرگ و مادر بزرگ مادری حضرت خدیجه (ع)
۱۲۵	سیر تطور منابع در گذر زمان
۱۲۶	تفاوت‌ها و اشکالات مذکور در منابع
۱۲۷	چگونگی تأثیر منابع متقدم در منابع پسین
۱۲۸	شرح حال اجمالی از بستگان حضرت خدیجه (ع)
۱۲۸	الف) برادران حضرت خدیجه (ع)

۱۳۱.....	ب) خواهران حضرت خدیجه علیها السلام
۱۳۲.....	ج) عموهای حضرت خدیجه علیها السلام
۱۳۶.....	عمه‌های حضرت خدیجه علیها السلام
۱۳۷.....	موضع بستگان خدیجه علیها السلام در برابر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
۱۳۸.....	نمودار منابع حاوی اطلاعات بستگان حضرت خدیجه علیها السلام
۱۴۰.....	نمودار بستگان حضرت خدیجه علیها السلام
۱۴۱.....	نتیجه
۱۴۲.....	منابع
۱۴۴.....	معرفی کتاب دارالسیّده خدیجه بنت خویلد علیها السلام فی مکّه المکرمه
۱۵۱.....	منبع
۱۵۲.....	حضرت خدیجه کبری علیها السلام تندیس درایت، نجابت، عطوفت، اخلاق و فضایل
۱۵۲.....	مقدمه
۱۵۳.....	از نسل باصلاحیت
۱۵۴.....	القاب شایسته
۱۵۵.....	بر کرانه کمالات
۱۵۷.....	پارسی و پایداری
۱۵۸.....	پیوندی پاک
۱۵۸.....	در وصف نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم
۱۵۹.....	از منظر منظومه منور
۱۶۰.....	در نگاه بزرگان دنیای اسلام
۱۶۱.....	از دید زنان نامور
۱۶۲.....	از زبان و قلم نویسندگان غیرمسلمان
۱۶۳.....	کارفرمای کارآفرین
۱۶۶.....	بیت بابرکت
۱۶۷.....	جهاد اقتصادی

۱۶۹.....	مقایسه و بررسی تاریخی و آماری فرزندان حضرت خدیجه علیها السلام
۱۷۰.....	مقدمه
۱۷۱.....	فرزندان حضرت خدیجه علیها السلام
۱۷۱.....	فراوانی و نام منابع مورد استناد در کتب سیره
۱۷۳.....	فراوانی و نام منابع مورد استناد در کتب طبقات
۱۷۷.....	فراوانی و نام منابع مورد استناد در سایر منابع
۱۸۲.....	تعداد فرزندان حضرت خدیجه علیها السلام در کتب سیره
۱۸۳.....	تعداد فرزندان حضرت خدیجه علیها السلام در کتب طبقات
۱۸۴.....	تعداد فرزندان حضرت خدیجه علیها السلام در کتب انساب
۱۸۵.....	تعداد فرزندان حضرت خدیجه علیها السلام در سایر منابع
۱۸۷.....	بررسی قدیم ترین کتب سیره مورد استناد در فرزندان حضرت خدیجه علیها السلام
۱۸۷.....	بررسی قدیم ترین کتب طبقات مورد استناد در فرزندان حضرت خدیجه علیها السلام
۱۸۸.....	بررسی قدیم ترین کتب انساب مورد استناد در فرزندان حضرت خدیجه علیها السلام
۱۸۸.....	بررسی قدیم ترین کتب مورد استناد در سایر منابع از فرزندان حضرت خدیجه علیها السلام
۱۸۹.....	ارتباط درون گروهی نمودارها
۱۹۴.....	جدول مقایسه فراوانی
۱۹۵.....	تجزیه و تحلیل
۱۹۹.....	نتیجه
۲۰۱.....	منابع
	بررسی و تحلیل سن حضرت خدیجه در ازدواج با پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم (با تأکید بر منابع متقدم تاریخی)
۲۰۶.....	مقدمه
۲۰۷.....	رویکرد تاریخی و تعریف منابع متقدم
۲۰۷.....	تعریف منابع متقدم
۲۰۸.....	سن ازدواج در عرب جاهلی و صدر اسلام

سن یائسگی در زنان	۲۱۰
واکاوی امکان ازدواج برای پیامبر صلی الله علیه و آله قبل از بعثت	۲۱۵
۱. فاخته دخترابی طالب (ام هانی)	۲۱۵
۲. غزیه	۲۱۶
فرزندان پیامبر خدا صلی الله علیه و آله	۲۲۰
۱. سیره ابن هشام (م ۲۱۳ ق)	۲۲۲
۲. محمدبن سعد (۲۳۰ ق)	۲۲۳
۳. بلاذری (۲۷۹ ق)	۲۲۶
۴. یعقوبی (۲۸۴ ق)	۲۲۹
۵. محمدبن جریرطبری (۳۱۰ ق)	۲۳۱
۶. مسعودی (۳۴۶ ق)	۲۳۲
نتیجه	۲۳۳
منابع	۲۳۴
سن حضرت خدیجه علیها السلام هنگام ازدواج با پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله	۲۳۷
حضرت خدیجه علیها السلام ، به غیر از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با کسی ازدواج نکرد	۲۴۳
ناسازگاری بیوه بودن حضرت خدیجه علیها السلام ، با مبانی اعتقادی تشیع	۲۵۱
عدم اعتبار بیوه بودن حضرت خدیجه علیها السلام از نظر تاریخ	۲۵۴
ناقلان ازدواج های دروغین حضرت خدیجه علیها السلام	۲۵۶
۱. هشام بن محمد بن سائب کلبی	۲۵۶
۲. زبیر بن بکار	۲۵۶
۳. قتاده بن دعامة	۲۵۷
باکره بودن مادران ائمه اطهار علیهم السلام	۲۵۹
۱. مادر گرامی امام زین العابدین علیه السلام	۲۶۰
۲. مادر گرامی امام موسی بن جعفر علیه السلام	۲۶۰
۳. مادر گرامی امام رضا علیه السلام	۲۶۱

۲۶۳	 بیان عایشه درباره حضرت خدیجه علیها السلام
۲۶۴	 کیفیت انعقاد نطفه حضرت فاطمه علیها السلام
۲۶۷	 منزل و مقبره حضرت خدیجه علیها السلام بر اساس سفرنامه های حج
۲۶۸	 الف) منزل حضرت خدیجه علیها السلام
۲۷۱	 ب) مقبره حضرت خدیجه
۲۷۵	 منبع
۲۷۶	 کتاب شناسی حضرت خدیجه علیها السلام : آسیب ها و راه کارها
۲۷۷	 مقدمه
۲۷۹	 بیان مسأله
۲۷۹	 اهمیت پژوهش
۲۷۹	 الف) هدف اصلی
۲۸۰	 ب) هدف فرعی
۲۸۰	 روش پژوهش
۲۸۱	 پیشینه پژوهش
۲۸۳	 یافته ها و نتایج
۲۸۳	 کتاب های فارسی
۲۹۱	 مقالات فارسی
۳۰۱	 مقالات روزنامه ها
۳۰۴	 منابع
۳۰۵	 کتاب شناسی توصیفی خدیجه کبری علیها السلام
	 کتاب شناسی حضرت خدیجه علیها السلام (به زبان های فارسی، عربی، اردو، ترکی، اسپانیولی،
۳۲۴	 انگلیسی، ایتالیایی، آلمانی و فرانسوی)
۳۲۴	 مقدمه
۳۲۵	 الف) فارسی
۳۲۷	 مقالات فارسی

۳۲۸.....	ب) عربی
۳۳۲.....	مقالات عربی
۳۳۶.....	ج) ترکی
۳۳۸.....	د) اردو
۳۳۹.....	ه) انگلیسی Khadija Bint Khuwaylid
۳۴۱.....	Online Books
۳۴۱.....	Articles
۳۴۱.....	و) اسپانیولی
۳۴۳.....	ز) فرانسوی
۳۴۴.....	ح) ایتالیایی
۳۴۷.....	ط) آلمانی